

TÓTH LAJOS FERENC

Tengerre magyar...!

A déli naptól forrt a levegő. A sziklás parttal küzdő senyvedő fenyők alatt teli torokkal ordított Isztria összes kabócája. A férfi lihegve érkezett. Az a típus volt, aki mindig él a lehetőségekkel. Megragadta a dolgokat, mindig belenyúlt a jóba.

Tar fejével követte az évek óta mindent elsöprő, már- már kötelezővé vált divatos hajviseletet, menő lett a kopaszság, hát az lett ő is.

Nyakán ujjnyi vastag „műves” fehérarany nyaklánc pompázott. Pocak kezdeményével, és izmosnak nem mondható felsőtestével megállt a sziklás parton. Zavartalan önbizalommal nézte a panorámát, és állt, mint egy alfahím.

Totyorgott. Hát ez itt bizony nem a finom, rostált homokú olasz tengerpart. Csak kő, meg kornyadt fenyők. Mindegy már. Egyszer ki lehet bírni.

Egyensúlyozni próbált a sziklán. A papucsoson keresztül is érezte, hogy nagyon élesek a parti kövek. Szokta a vizet. Az öböl túl felét mustrálta. Szikrázott a levegő a forróságtól és a vakító fénytől.

Komikus balett mozdulatokkal, araszolt a sziklákon a víz felé. Az utolsó, víztől fénylő, grafitzínű éles csipkés kövön megállt.

– Milyen röhejes lehetek. A balfácán szobra, mint egy lúzer – ez a gondolat boszszantotta. Hülyeség! Gyanakvóan körülnézett. Megnyugodva látta, hogy a nyaralóközönség nem a tornamutatványaisal foglalkozik. Mindenki eltökélten nyaralt. Egy csomó érthetetlen nyelven kvartyogtak. Egyik se tud magyarul, de mi persze tanuljunk nyelveket!

– Jó, hogy az asszony nem jött le, most kiröhögne, ahogy itt szerencsétlenkedek – gondolta, s karjaival csápolva lépett a nyakig érő vízbe. Az arcára fröccsenő sóslét lenyalta, dühösen köpött.

– Szar érzés, hogy mennyire látszik, nem vagyunk vízi emberek, mi magyarok. Szokta az ölmeleg víz simogatását. Lassan beleereszkedett.

Hát ez itt nem egy rendes strand. Nem a jesoloi, jó kis gereblyézett homokú, kicsit piszkos, de finom meleg vizű pancsi-pancsi. A kristálytisza vízben meglátta a parti szikla alján a zavartalan és soha nem látott paradicsomi életet. A négy-öt méteres mélységben a sejtelmes foltok mozogtak. A felszíntől néhány centire ezüstös hasú, apró halak úsztak csapatostól.

A meredek, résekkal szabdalts fekete kőfal előtt még látványosabb volt a halraj tánca. Mintha egy titokzatos vezényszóra mozdulnának a halak, fordultak újra meg újra. Felszikrázott a nap a testükön.

Nem mert megmozdulni. Ehhez hasonlót sem látott. Leszámítva persze az állatkertben és a bevásárlóközpontban a kölyökkel látott óriás akváriumokat. Hát ez szebb volt, mint a Spectrumon, pedig a nagyképernyős plazma baromi éles képet ad.

Teljesen zavarba jött. Állt a nyakig érő vízben, feje tetején a narancssárga-fekete búvárszemüveggel. Körülvette a tenger és olyan tobzódó életet látott maga körül, hogy legszívesebben lemerült volna, hogy az ujjnyi nagyságú kicsi halakkal együtt úszkáljon a csipkés part mentén.

– Marhaság, alig tudok úszni! – lábával kalimpálva keresett támaszt a víz alatt. Végre sikerült. Szúrta a kezét az éles kő. Mély levegőt vett, ellökte magát.

Eszébe jutott a szemüveg, görcsösen taposva fogta, próbálta arcára igazítani a maszkot. Gondosan ráköpött az üvegre, hallotta valahol, hogy a profik így csinálják. Elszánta magát s nagy lendülettel lemerült. Teleszívott tüdővel marha nehéz volt, de sikerült.

Az egész feje megtelt az ismeretlen vízi világ zajaival. Egy tűvékony, acélkék hal úszott a látómezejébe, egészen közel. Siklott mellette, inkább vele, a búvármaszktól néhány biztonságos centiméterre. Ha úszott, ő is mozdult, ha megállt, a kis vacak is megállt. Majd ok nélkül, rebbenve arrább siklott.

A férfi megijedt, hirtelen mozdulattal fordult el. Pezsgett a bőrén a langyos víz. Egyszerre nem tudta, hol a lent és hol a fent. Kezére nézve elképedve látta, hogy puha mozdulatai a halak irányába lelassulnak, mintha kocsonyás anyagból lenne a keze. Nagy testével kecsesen fordult, cikkanva változtatott irányt s a rebbenő szikrát vető csapat magával ragadta.

Dobolt a homlokán egy ér, pattogott a füle. Nem is furcsállotta, hogy pánik nélkül, lassú, takarékos mozdulatokkal, nagyokat húzva öblösre kerekített tenyerével gyorsan ért a felszínre.

– Pssiiiaa, mint egy bálna – gondolta.

Óriásit lélegzett és azonnal fordult vissza a víz alá. Félig nyitott szájából aprón gyöngyöző légbuborékok törtek fölfelé. Teli szájjal nevetett. A hang, a víz alatti artikulálatlan áóóóó-jával megriasztotta a rajt. Nagy buborékok szálltak a nyitott szájából. A hirtelen elfogyó levegő, szorító fájdalommal hasított a mellkasába.

Ereje maradékával, utolsó pillanatban felért. Hanyatt feküdt a vízen, kopasz fején és a lassan szikkadó hasán érezte a Nap erejét.

Kicsit ellökte magát az éles, de biztos kapaszkodótól. Lassan elfordult a parttól, néhány tempónyit siklott. Jól érezte magát. Leszámítva, hogy egyre jobban feszített a hólyagja. A sör, amit reggel ivott a teraszon. Még otthoni. Jó is az, hazai!

– Tényleg szép a víz. Nem is rossz – gondolta. A part is klassz. Innen olyan romantikus, vagy mi. – Ahogy mozgatta a lábát érezte, hogy ki kellene menni...

– A rohadékok ezt is elvették! Az egész part, meg a tenger is a mienk volt! – tanulta, vagy olvasta valahol.

– Föl egészen az olaszokig. A rohadékok! Milyen jó lenne, ha újra a mienk lenne! Lehetne lejönni mindig!

Érezte, fokozódik a feszítés.

– A francokat megyek ki, legalább a prosztaimnak semmi baja! – gondolta megkönnyebbülten.

Az apró tintakék hullámokon szikrázva tükröződött az áldott isztriai napfény...

A baleset

A bőrröndüzem az első emeleten, egy folyosóból lett kialakítva. A falra feltolták a nagyméretű munkaasztalokat. A hosszanti oldalon két-két nő dolgozik.. A világosság jobbról érkezik, már ami marad a nagy távolság miatt. Az ablakok északkeletiek, így a munkavégző kéz takar, árnyékot vet a munkadarabra. Jó ez így...! Itt minden ilyen! Ez „magyarország”.. ahogy mondani szokták, lemondó legyintéssel. Ezt a mondatot gyakran ismételtetik, ha valami nem jó. Újra és újra. Az első szabályok között ezt mindenki megtanulja.

Az asszonyok keze automatikusan végzi a mozdulatokat, egyet hajt a vastag bordó műbőrön a mutatóujj, nem többet, mint fél centimétert, ettől ragad majd a gumicement, aztán piszkosul fog.

– A méret fontos, hölgyeim! – mondta a francia, vagy a fene tudja honnan való megrendelő, pontosabban a tolmács.

– Ettől lesz szép a bőrrönd, a táska, értik?

A betanítás itt aztán be is fejeződött.

– Úgyis tudják, hogy kell, ha elmondjuk gyakorlat közben – mondta a brigádvezetőnek a mérnök.

Együtt nézte a „táskás szocialista brigád”, a harminc fáradt asszony, hogy a megrendelő rohadt „kapitalista”, a hülye, fekete kutyájával a hóna alatt, azon a szép francia hangon sápítozva rohan a vécé felé. Már délelőtt kihirdették, hogy az egyetlen emeletit tilos használni, mert kitakarították. Azt használhassa a külföldi, ha jön, és oda akarna menni.

A rohadékok, neki persze fényesre nyalták. Most még rendes papír is került bele, nem „népszava”, mint máskor.

A szép-öltönyös, illatos ürge szedte a lábait. Mögötte az üzemvezető, a fésült Jávor-bajuszával, a hullámzó, mindig izzadságszagú testével. Még nyakkendőt is vett a marha, a tisztelet miatt. Majd nem győzi levenni, mert délután megy a munkásörökhöz, ott jól kiröhögnek, ha magán felejténé. Megy jól berúgni a pártház udvarán lévő klubhelyiségbe! Mindig odajár. Hetenként jól bepiál, aztán másnap előadja a bennfentes dumát a géppisztolyos, vagy milyen gyakorlatról...

A veresi cigánylány, a Mari, mindig tátott szájjal hallgatja. Látszik, már le is fog vele feküdni. Odatartja neki úgyis. Itt így, trágár mozdulattal kísérvé mondják a nők is. Aztán a könnyű munkát most már majd ő kapja, a Zsuzsika helyett, mert az meg dobva lesz, persze.

A nők lassan újra felveszik a ritmust. A jobb mutatóujj, keményen végighúz, le-élez. Ragasztja a gumicementtel a „szélt”, hogy passzoljon. Megfordítják az egész táska vázat, még lifeg rajta az anyag. Azt, az asztal másik felén, a hokedlin ülő, mitesz-szeres orrú Edit és az új lány nyomja rá együttes erővel. Aztán két-két cső-szegecs sarkonként. Ennyi az egész. Már fogja is a bőrt.

Éva jön vissza, hasán egy gomb hiányzik a köpenyén s így kilátszik – a megeresz-
kedő bőr, a terhesség után maradt csikokkal, a kicsinek már most sem mondható
hasa. Nem bírta ki, a slepp után settenkedett.

– Vajon mi a francot lehet csinálni csapatostul a klotyón? – mondja és nevet.

– Lányok! Nem fogjátok elhinni, a faszi előtt berohant a titkár-Józsi az előtérbe
és körbefújta valami kölnisüveggel. Ó, hogy be ne csináljak!

A meglepett csendet hangos röhögés váltja, a veresi lány sikít és a többiek is vele
nevetnek.

– Mert nekik még így is büdös van, basszák meg!

– Ezután bement az idegen ürge és képzeljétek, vele a tolmács, meg a hülye üzem-
vezető.

Hangosan röhögve hallgatják, de a kezük tovább végzi a mozdulatokat. A norma
nem enged lazítást, mert nem lesz fizetés.

– Komolyan mondom, nem fogjátok elhinni, nem a francia pisált, hanem a bol-
hás kutyája, spániel vagy mi. A mi klotyónkba! A rohadék kutyájával hugyoztat
a vécénkbe.

– Kissnéé, Kati, – kiabál a résnyire nyitott üzemiroda ajtajából a normás Karcsi.
A nyomaték kedvéért hozzáteszi, – siessen már, az Isten áldja meg, nem magukért
van ez a telefon! Magának morogja – állandóan hívogattatják magukat.

A harmadik asztal fal felőli oldalánál leteszi a ragacsos ecsetet egy hullámos hajú,
negyvenet közelítő, csinos arcú szemüveges asszony, arcán meglepetés. Nem túl gyak-
ran hívják telefonhoz. Kikászálódik a munkaasztal mögül.

Lassan mozog, látszik, hogy azon gondolkodik, ki keresheti őt. Ahogy az iroda
felé indul, idegesen ránt egyet a köpenyén. Kicsit imbolyogva megy, az itteniek tud-
ják miért, a paralízis, kislánykorában – ahogy ő meséli – beszorult a bokájába, így
rövidebb lett az a lába, innen az enyhe billegés. Behallatszik, ahogy a többiek még
Éva történetén nevetnek teli szájjal.

Kissné az íróasztalnál ülőt nézi, bizonytalan hangon mondja a nevét, és hogy tessék.

A határozott férfihang enyhe tájszólassal kérdezi:

– Van-e magának egy Németh Jánosné nevű húga?

– Igen, – feleli az asszony – a Márti, a mostohatestvérem. Miért kérdezi?

– Gémes hadnagy vagyok, a határőrségtől.

Az asszony lába megbicsaklik, kérdés nélkül, lassan leül az íróasztal sarkához
állított székre. Bepárásodó szemüvegéhez önkéntelen mozdulattal nyúl belülről a len-
cséhez, és törlő mozdulatot tesz.

– Mi van Ferikével? Baj van?

Az íróasztalnál ülő férfi nem is álcázza, hogy figyel, leteszi a golyóstollat, szemével
az asszony tekintetét keresi.

– A fiú, Németh határőr... sajnálom... Baleset, elvtársnő, igazán sajnálom. Elhall-
gat. Várja, mit mond az asszony. Hagyja, hogy meg tudjon szólalni.

– A maga húga, úgy tudjuk nagyon beteg. Megkérem, menjen haza, és hívja ki az SZTK-ból az orvost, mert este a parancsnokkal ki kell mennünk hozzá! Ki tudja hívni? Maguk egy házban laknak, ugye?

Alig hallhatóan szólal meg az asszony: – Meghalt, ugye?

– Igen. Este hétre kimegyünk megmondani. Akkor már a férje, a gyerek apja is otthon van?

– Igen, Jancsi, hatig mindig hazaér.

– Akkor kérem, hívjon orvost, ha szükséges, segíteni tudjon. Mondja meg a doktornak, hogy mi kérjük. A határórség, érti? – A tiszt hosszan hallgat.

– Akkor én el is köszönnék. Erőt, egészséget! Sajnálom, higgyc el!

A vidám brigád zavart csendre vált, amikor néhány perc után megjelenik az ajtóban Kati. A bepárasodott szemüveg a kezében, furcsán torz az arca. Sír. Bizonytalanul teszi meg az alig öt-hat métert, közben sírva mondogatja:

– Ferike meghalt.

Mindenki hallgat, senki nem mer kérdezősködni. A becsukott irodaajtó mögött a normás hangja hallatszik, ahogy telefonál.

– Marton elvtárs, haza kéne engedni Kissnét, valami nagy baj van a nővére fiával, aki most katona vagy határőr. Igen, a legrosszabb, meghalt.

Ketten is segítenek, elrámolják a szerszámokat, nyugtatni próbálják. Menj csak, majd mi megcsináljuk, a tiédet is, ne izgulj, ha pofázni mer a főnök, kikaparjuk a szemét!

Az asszony sír, áttözik, leveszi a köpenyét, a kézzel kötött kardigánt, szoknyát és a fűzős, magasszárú cipőt. Remegő kézzel lapozza a portásfülkében a telefonkönyvet, nem könnyen, de megtalálja és felírja – egy, a portástól kapott cédulára – az SZTK számát. Köszön és kilép az üzem kapuján. Vajon, most hol talál útközben működő telefonfülkét?

Hazafelé kiszámolja, mennyi idő múlva ér haza a bölcsődéből Márta. Dadaként dolgozik, nagyon szereti, de mindig siet, mert János hatra várható. A nyitott, kör-gangos proli-házban egymás mellett lévő két szoba-konyhás lakás bérlője a két testvér. Ez a szomszédság most szörnyű, elbűjni sem lehet.

Kati a közben hazaérő férjének néhány sírós szóval elmondja, hogy mi történt a gyerekekkel, és hogy mindjárt jön az orvos és a katonák.

– A parancsnok, vagy mi, talán így mondta a hadnagy.

– Rohadjanak meg, – morogja kabátba bújva a férfi, és a vizesvödröt megragadva indul a kapu felé, a sarokra, ahol az utcai nyomós csapból lehet csak vizet hozni. Legyen víz, mire a gyerekek hazaérnek. Lehessen inni a vödör mellé tett közös bögréből, meg kell estére a mosakodáshoz is.

Mindketten keresik a tennivalót, csak beszélni ne kelljen. Az asszony fél szeme a konyhaajtó üvegén, látni akarja, amikor hazaérnek. Csak soha ne is jönnének, s ha jönnek, csak ma ne jöjjön át szegény Márti, mielőtt...

De egyszer csak jönnek. Jól hallják, ahogy csapódik a kapu, a zárt kapualjból kilépnek a lakás ajtaja elé. Nagyon ritkán fordul csak elő, hogy együtt jönnek, fáradtan, de nem rosszkedvűen. A testvére valamit mesél, megállnak, Jancsi nyitja a kulccsal a zárat.

Szórolósan, szegényes fény vetődik a gyöngye erejű villanykörtéből a gangra.

Hat előtt pár perccel ott volt már a doktor is. Mindenki szerette, ahogy megérkezett a biciklijével, ahogy szakyszerűen lekapcsolta a nadrágszáráról a csipeszt, ami védte a nadrágot a becsípődéstől.

Jól látszott az utcai ablakon át, ahogy zavartan igazgatta a hajtókat. Mély levegőt vett, aztán lassan betolta a biciklit a sötét kapu alá, vigyázva átemelte a lelépő csorba lépcsőfokon. Eltökélten lépett Katiék konyhaajtájához, kopogott és benyitott. A köszönésen kívül szót sem ejtettek, le sem ült. Vártak. Hosszú időnek tűnt, pedig csak tíz perc telt el.

Az autó fékezett a poros utca gödrös, régen javított járdaszélénél, a sárgásra festett vályogház előtt. Katonai zöld Volga. Hárman voltak benne, egy arany váll-lapos főtitest, egy zöld parolis hadnagy és egy sorállományú katona, a sofőr.

Egy percig még ültek, nézték a térképre hasonlító, repedezett vakolatot s a félhomályos utcarészletet.

Aztán az idősebbik megmozdult, mire a sofőr pattant, nyitotta az autó ajtaját és a kaput is a tisztnek. Ő visszaült a kocsiba, a tiszt pedig beléptek a házba. Kifejeztelen arccal fordultak a Németh lakás ajtaja elé, kopogtak és hosszan vártak. Az orvos a szomszédos konyhaajtó üvegén át látta őket. Nagyon sóhajtott, megfogta az orvosi táskát, kilépett, biccentett a katonáknak.

Nyílt az ajtó. Jancsi, a kövérkés, nagydarab, pirospozsgás arcú falusi ember, csak állt a szűk nyílásban.

– Tessék. Minket keresnek? – kérdezte, de a hangja furcsán megbicsaklott, amikor meglátta a körzeti orvost. Hátralepett, helyet adva a férfiaknak.

A konyha kicsi és zsúfolt volt, de nagyon tiszta. A kredencen hímzett kis terítők alatt poharak s tányérok, a szekrény tetején cserépben virág, az ablakon mintás függöny. A két középkorú tiszt zavarában a szokásos formulát használva köszönt.

– Erőt, egészséget! – a hadnagy – ő volt a telefonáló – beharapta a száját. – Bocsánat, jó estét! A felesége is itthon van?

Nyílt a szoba ajtaja és Márta holt fehéren állt ott. Meglátta a tisztet, s már sírt.

– Ferkó? – kérdezte, szinte hangtalanul. – Ugye baj van?

Jancsi hozzálépett és az egyik hokedlira ültette, átölelte. A két tiszttel és az orvossal megtelt a konyha. Zavartan álltak. Az orvos a táskáját a kredenc peremére támasztva nyitotta, s injekciós fecskendőt meg gyógyszeres fiolát vett elő.

– Elvtársnő, Némethék! – mondta az arany váll-lapos – a fiuk, Németh Ferenc, szolgálatjelzés közben balesetet szenvedett és.... Elhallgatott. Hosszú csend után a hadnagy rekedten megszólalt...

– Meghalt. Nem lehetett segíteni. Fogadják a Határőrség Országos Parancsnokságának részvétét.

Az orvos a félájult nő karján felhúzta a pulóvert, és beadta az előkészített nyugtató injekciót. Utána mérni kezdte az asszony vérnyomását. Akkor már az apa nagy teste is rázkódott a sírástól.

Márta merev, könnytől nedves arccal ülve hallgatott. Az arany váll-lapos láthatólag erőt gyűjtött, nagy nehezen megszólalt.

– Némethék, kérem, értsenek meg, fel kell tennem egy fontos kérdést. Kérem, gondolkodjanak, és válaszoljanak! Hogy akarják eltemettetni? Pappal? Látom a szentképről, hogy vallásosak. Akkor maguknak kell hazahozatni Nagykanizsáról. A maguk költségén és a temetés is...

Nagy csönd lett.

– Hát igen – mondta zavartan, érezte, hogy ezt elrontotta.

– Ha viszont engedik, hogy katonai módra, méltó szertartással, akkor hősi halottként, alhadnagyréteggel a Belügyminisztérium temeti el. Kérem, választhatnak!

A csönd már fájt. Az orvos foga megkoccant, amikor kiszáradt száját kinyitotta és megnyalta az ajkát.

– Jobb, ha én most kimegyek – mondta, és lépett az ajtóhoz.

– Maguk is menjenek el! – szólalt meg nagyon száraz hangon János. – Holnap választ adunk.

A két katonatiszt halkán köszönt és leszegett vállal, mintha úgy kisebbek lehetnének mentek a kapu felé. Nem mentek. Menekültek.

Odakint már szürkült. A konyhaajtó becsukódott.

A ház előtt, ahogy a kocsiajtót nyitották, hallották az ablakon kiszűrődő női sírást. A Volga elindult, az utcában csend lett.

A távolból idehallatszott az egy-pályás öreg villamos kerekének sikoltó hangja, ahogy megkerülte a nagytemplomot.

